

РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ КОРІВ ЧОРНО – РЯБОЇ ПОРОДИ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ, ГЕНОТИПІВ І ЛІНІЙ

М.С.Пелехатий

Інститут сільського господарства Полісся УААН

Л.А.Кальчук

Державний агроєкологічний університет України, м. Житомир

Наведено результати господарського використання корів чорно-рябої породи різного походження, генотипів і ліній племзаводу дослідного господарства “Рихальське” Ємільчинського району Житомирської області

чорно–ряба порода, лінія, генотип, лактація, тривалість життя, тривалість використання корів, коефіцієнт господарського використання

Одним з найбільш важливих і складних питань ведення тваринництва в умовах його інтенсифікації є забезпечення найбільшої продуктивності корів при високій їх відтворювній здатності, що сприяє підвищенню рентабельності галузі молочного скотарства.

Використання генофонду кращих імпортованих порід, поряд з чистопородним розведенням є одним з важливих і ефективних шляхів докорінного поліпшення популяції чорно-рябої худоби України. Результативність цього значною мірою зумовлена не лише вдалим вибором поліпшуючої породи, а й пошуками кращого поєднання порід, зміною генетичної структури стада і окремих поколінь, умовами використання тварин та їх акліматизацією [1, 2].

Матеріал та методика досліджень. Експериментальна частина роботи виконана в племзаводі дослідного господарства “Рихальське” Ємільчинського району Житомирської області. Дослідження проведені на 194 коровах, що вибули, різного походження та кровності за голштинською породою.

Нами були використані матеріали племінного та зоотехнічного обліку про племінне та продуктивне використання корів племзаводу за 1990–1999 роки.

Маточне поголів'я господарства належить до поширених голштинських ліній: Віс Бурке Айдіала, Рефлексн Соверінга, Монтвік Чіфтейна, Сейлінг Трайджун Рокіта.

Мета нашої роботи – провести аналіз тривалості господарського використання корів чорно-рябої породи різного походження, генотипів і ліній.

Обробка первинних даних проведена за загальноприйнятими методами варіаційної статистики [3, 4].

Господарське використання тварин враховували за такими показниками, як тривалість життя, днів; тривалість використання корів, лактацій; коефіцієнт господарського використання, котрий розраховували за формулою, запропонованою Пелехатим М.С. із співавторами [1]:

$$KGB = \frac{Ж - K}{Ж} * 100,$$

де KGB – коефіцієнт господарського використання;

$Ж$ – тривалість життя корови, днів;

K – вік корови при першому отеленні, днів.

Результати досліджень свідчать, що кращими за результатами господарського використання були тварини німецької чорно-рябої породи (табл.1).

1. Показники господарського використання корів різного походження

Порода	n	Показники					
		тривалість життя, днів		тривалість використання корів, лактацій		коефіцієнт господарського використання	
		$M \pm m$	$Cv, \%$	$M \pm m$	$Cv, \%$	$M \pm m$	$Cv, \%$
місцева	143	2397 ± 59	29,7	4,3 ± 0,14	39,0	0,56 ± 0,01	23,2
німецька	51	2552 ± 88	24,6	4,9 ± 0,21	31,8	0,61 ± 0,01	16,3

Імпортні корови та їх нащадки за усіма показниками переважають корів місцевої селекції. Це свідчить про те, що вони добре пристосовані до господарсько-кліматичних умов поліської зони України. Нижчі параметри адаптаційної здатності місцевої худоби пояснюються, перш за все, більшим відсотком вибраковування низькопродуктивних особин.

Нами встановлено вплив генотипу на тривалість життя корів (табл.2).

2. Показники господарського використання корів різних генотипів

Генотип за голштинном	n	Показники					
		тривалість життя, днів		тривалість використання корів, лактацій		коефіцієнт господарського використання	
		$M \pm m$	$Cv, \%$	$M \pm m$	$Cv, \%$	$M \pm m$	$Cv, \%$
0,1–12,5	1	3099		7,0		0,72	
12,6–25,0	12	2652 ± 153	20,0	4,9 ± 0,28	20,2	0,63 ± 0,02	11,1
25,1–37,5	18	2531 ± 195	32,7	4,5 ± 0,42	39,5	0,59 ± 0,03	24,5
37,6–50,0	42	2421 ± 118	31,5	4,3 ± 0,25	39,0	0,57 ± 0,01	21,0
50,1–62,5	29	2466 ± 138	29,9	4,5 ± 0,35	42,8	0,56 ± 0,02	17,8
62,6–75,0	44	2251 ± 86	25,3	3,8 ± 0,22	38,4	0,55 ± 0,01	18,1
75,1–87,5	33	2398 ± 118	28,1	4,7 ± 0,28	34,0	0,57 ± 0,02	22,8
87,6–100	15	2739 ± 175	24,7	5,2 ± 0,44	33,4	0,64 ± 0,01	10,9

Аналіз таблиці свідчить про чітку криволінійну залежність показників господарського використання від частки голштинської “крові”. Це пояснюється, на наш погляд, двома факторами – кращою адаптаційною здатністю низькокровних тварин та вищою молочністю корів з більшою часткою голштинської спадковості. Вектори дії цих факторів мають протилежне спрямування і перетинаються на 5/8–3/4-кровних особинах з найгіршими показниками, що досліджувались.

Певні результати отримані нами по лініях (табл.3). Серед найчисельніших 3-х перших голштинських ліній кращими за показниками господарського використання були корови лінії Рефлекшн Соверінга, гіршими – лінії Монтвік Чіфтейна.

3. Показники господарського використання корів основних ліній

Найменування лінії	n	Показники					
		тривалість життя, днів		тривалість використання корів, лактацій		коефіцієнт господарського використання	
		M± m	Cv,%	M± m	Cv,%	M± m	Cv,%
Віс Бурке Айдіала	98	2425± 78	31,8	4,3± 0,17	39,5	0,56± 0,01	5,3
Монтвік Чіфтейна	52	2341±65	20,1	4,2± 0,16	25,7	0,57± 0,01	17,5
Рефлекшн Соверінга	29	2952± 123	24,9	5,2± 0,34	34,5	0,63± 0,02	3,1
Сейлінг Трайджун Рокіта	9	2108± 211	30,0	3,7± 0,50	36,8	0,51± 0,03	19,6

Це свідчить про те, що довголіття корів певною мірою обумовлене їх генотипом, що дає можливість при розведенні великої рогатої худоби здійснювати її селекцію на збільшення тривалості господарського використання. Однак кожна лінія представлена в конкретному господарстві потомством певних продовжувачів. Тому ці результати в інших господарствах, у котрих використовувались інші бугаї-плідники, можуть не підтвердитись.

Висновок. Показники господарського використання корів детермінуються не лише паратипними факторами, але й генотипом тварин, зокрема їх належністю до породи та лінії, а також часткою голштинської спадковості. Дослідження впливу цих факторів слід проводити по кожному господарству окремо. Вибір оптимальних варіантів дасть можливість збільшити довголіття та економічну ефективність використання молочних корів.

Бібліографічний список

1. Відтворювальна здатність чорно-рябих корів різного походження і генотипів в умовах Українського полісся /Пелехатий М.С., Шипота Н.М., Волківська З.О., Федоренко Т.В. – Міжнародна наук.-вир. конф. “Селекційно-генетичні та біотехнологічні методи консолідації новостворених порід і типів сільськогосподарських тварин”. – К.: Аграрна наука, 1999. – С. 180–182.

2. Маркушин А.П. Сроки хозяйственного использования животных. – М.: Россхозиздат, 1983. – 157 с.

3. Меркурьева Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных. – М.: Колос, 1970. – 424 с.

4. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. – М.: Колос, 1969. – 255 с.

Приведены результаты хозяйственного использования коров черно-пестрой породы разного происхождения, генотипов и линий племзавода опытного хозяйства “Рихальское” Емилчинского района Житомирской области

The outcomes of economic use cows of black – motley breeds of different origin, genotypes and lines in condition of a pilot farm «Rihalskoie» Zhitomir region Yemilchino district is given.